

УДК 316.346.32-058.862

Г.Д. ХАРХАН

СІМЕЙНІ ФОРМИ ОПІКИ ДІТЕЙ-СИРІТ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

У статті розглянуто особливості сімейних форм опіки дітей-сиріт на сучасному етапі розвитку українського суспільства. До традиційних форм сімейної опіки належать усиновлення (удочеріння) й опіка (піклування). До інноваційних форм сімейної опіки належать прийомна сім'я, дитячий будинок сімейного типу, СОС-дитяче містечко. Порівняльний аналіз вищезазначених форм сімейної опіки дає змогу зазначити, що найкращою формою влаштування дитини-сироти є усиновлення (удочеріння), тому що дитина позбавляється соціального статусу "сироти" і стає рівноправним членом родини. Проте найбільша кількість дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, перебуває під опікою та піклуванням.

Ключові слова: діти-сироти, соціальне сирітство, сімейні форми опіки.

У сучасному глобалізаційному світі проблема дітей-сиріт є однією з найбільш актуальних. Явища аномії, безробіття, бідності, лібералізації статевих стосунків, девіантного материнства, процес трудової міграції, епідемія ВІЛ/СНІД, високий рівень розлучень, позашлюбне народження одинокими неповнолітніми матерями, асоціальний спосіб життя зменшують виховний потенціал сім'ї та призводять до поширення соціального сирітства. За даними Державної служби статистики України, загальна кількість дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, у 2006 р. становила 102 912 осіб, у 2007 р. – 102 924 особи, у 2008 р. – 103 542 особи, у 2009 р. – 100 787 осіб, у 2010 р. – 98 119 осіб, у 2011 р. – 97 994 особи. На фоні загального зменшення кількості дітей спостерігається тенденція до зменшення кількості такої категорії, як діти-сироти.

Відповідно до міжнародних норм утримання та виховання дітей-сиріт, зокрема Конвенції ООН про права дитини, сімейне середовище є найбільш бажаним і сприятливим для їхнього розвитку. Так, за даними соціологічного опитування "Сім'я і діти: результати спеціального соціально-демографічного дослідження", на запитання "Як Ви вважаєте, яка форма влаштування є найкращою для таких дітей?" у відповідях респондентів – пересічних громадян – перевага надавалась саме сімейним формам опіки: прийомна сім'я (66%); усиновлення громадянами України (61%); дитячий будинок сімейного типу (44%); усиновлення іноземними громадянами (17%); виховання дітей у спеціалізованих закладах: школи-інтернати, ди-

тячі будинки, будинки дитини (12%). Проте 81% громадян на запитання “Чи допускаєте Ви можливість, що Ви самі усиновите/взьмете під опіку дитину, позбавлену батьківської опіки або організуєте дитячий будинок сімейного типу?” відповіли “ні”, а 19% – “так”. Переважна більшість (89%) респондентів вказали, що в них у сім’ї ніколи не обговорювалася можливість взяти на виховання дитину, яка залишилася без батьківського піклування [9, с. 169]. З одного боку, простежується розуміння громадянами доцільності зростання дитини, позбавленої батьківської опіки, у сім’ї, а з іншого – неготовність українського суспільства до цього.

Аналіз наукової літератури дає можливість зазначити, що проблеми соціального сирітства вивчали науковці: О. Балакірева, Л. Волинець, Б. Кобзарь, О. Коваленко, Н. Комарова, І. Пєша, О. Яременко та ін.; правові основи сімейних форм опіки дітей-сиріт відображено в працях О. Губанової, Л. Зілковської, І. Ковальчук, В. Москалюк, С. Морозової, Н. Рудого, Т. Стоянова, Ю. Черновалюк та ін.; педагогічні аспекти функціонування сімейних форм опіки дітей-сиріт досліджено вченими Т. Алексеєнко, О. Безпалько, З. Дорогонько, І. Зверєвою, А. Капською, І. Пешєю, І. Плугатор, І. Ченбай та ін.; психологічні основи сімейних форм опіки дітей-сиріт вивчали Г. Бевз, Т. Говорун, Е. Шумейко та ін.

У соціологічній науці сімейні форми опіки дітей-сиріт є досить малодослідженими, тому особливу цінність становлять дисертаційні роботи А. Сазонової “Соціальні інститути забезпечення права дитини на сім’ю” та О. Заєць “Соціальні інститути в системі життєвлаштування дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків”. У контексті досліджуваної проблеми, досить ґрунтовною науковою працею є монографія В. Буяшенко “Соціальне піклування в структурі життєдіяльності суспільства”, в якій розглянуто явище соціального піклування з точки зору його укоріненості у структурах повсякденності, у соціокультурних традиціях, в інституційних вимірах суспільної життєдіяльності. Проте в науковому просторі недостатня увага приділяється порівняльному аналізу традиційних та інноваційних форм сімейної опіки.

Тому *метою статті* є порівняльний аналіз сімейних форм опіки дітей-сиріт на сучасному етапі розвитку українського суспільства, що трансформується. *Завдання статті*: по-перше, розглянути традиційні (усиновлення/удочеріння, опіка/піклування) й інноваційні (прийомна сім’я, дитячий будинок сімейного типу, СОС-дитяче містечко) форми сімейної опіки дітей-сиріт; по-друге, навести порівняльний аналіз вищезазначених форм опіки у вигляді таблиці.

Розпочнемо з усиновлення (удочеріння) як традиційної форми опіки дітей-сиріт, ефективність якої перевірена та доведена часом. Згідно із Сімейним кодексом України (далі – СКУ), **усиновлення** – це прийняття усиновлювачем у свою сім’ю особи на правах дочки чи сина, що здійснене на підставі рішення суду [10, с. 76].

За даними Державного департаменту з усиновлення та захисту прав дитини, протягом I кварталу 2011 р. громадянами України усиновлено 453 дитини-сироти й іноземними громадянами усиновлено 241 дитину-сироту.

Особливості цієї сімейної форми опіки:

1. Усиновленою може бути дитина (ст. 208 СКУ): дитина, яку залишили в пологовому будинку, іншому закладі охорони здоров'я; дитина, яку підкинули або знайшли. Усиновлення дитини можливе тільки після досягнення нею 2-місячного віку, протягом цього терміну батьки мають змогу повернути її до себе. Кількість дітей, яких може усиновити одна особа, не обмежується.

2. Підставою для усиновлення дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, є письмова нотаріально завірена згода на це біологічних батьків. Проте воно може бути проведене і без згоди батьків, у випадку коли вони невідомі, безвісно відсутні, недієздатні, позбавлені батьківських прав, без поважних причин більше ніж 6 місяців не проживають з дитиною та не піклуються про неї.

3. Усиновлення (удочеріння) передбачає збереження родинних зв'язків між братами та сестрами, їх не можуть передати в різні родини на виховання, крім суттєвих обставин, які визначає суд.

4. Усиновителями можуть бути повнолітні дієздатні особи, різниця у віці між усиновителем та дитиною повинна становити не менше ніж 15 років. Перевага при всиновленні надається особі, у сім'ї якої виховується дитина; вітчиму або мачусі; особі, яка бере кількох дітей, котрі є братами, сестрами; родичам дитини. Звісно, перевагу має подружжя перед одинокими громадянами.

5. Усиновлена дитина втрачає статус "дитини-сироти", позбавляючись усіх державних пільг і гарантій для цієї соціально незахищеної категорії дітей, та прирівнюється у правах та обов'язках до рідних дітей.

6. Усиновителі мають право на збереження таємниці факту всиновлення дитини, зміну відомостей про її місце та дату народження, зміну її прізвища, ім'я та по батькові. Зазначимо, що таке право порушує положення Конвенції ООН про права дитини, зокрема ст. 7.

О. Губанова у дисертаційній роботі вказує порядок дій, якого слід дотримуватися при здійсненні процедури усиновлення: 1) постановка на облік відповідними органами дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, які можуть бути усиновлені, передані під опіку, піклування чи на виховання у сім'ї громадян, та ведення такого обліку (ст. 214 СКУ); 2) постановка на облік відповідними органами осіб, які бажають усиновити дитину, та ведення такого обліку (ст. 215 СКУ); 3) інформування кандидатів у всиновлювачі про дітей, які можуть бути усиновлені, з метою підібрання сім'ї усиновлювача для дитини-сироти і дитини, позбавленої батьківського піклування; 4) звернення до суду усиновлювача із заявою про усиновлення дитини [3; 6].

Усиновлення (удочеріння) як форма опіки дітей-сиріт є найбільш бажаною традиційною формою, тому що дитина позбавляється соціального статусу “сироти” і прирівнюється у правах та обов’язках до рідних дітей.

Іншою традиційною формою влаштування дітей-сиріт є опіка (піклування), яка має давню історію та національну специфіку. Так, Н. Рудий установив етапність розвитку інституту опіки і піклування в Україні, підкреслюючи, що опіка та піклування були складовою ширшого поняття – приймацтва, яке діяло в рамках української звичаєво-правової традиції та базувалося на добровільному прийнятті в сім’ю однієї чи кількох осіб на умовах опіки або усиновлення [6; 8].

Встановлення опіки та піклування – це влаштування дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, у сім’ї громадян України, які перебувають переважно в сімейних, родинних відносинах із цими дітьми-сиротами або дітьми, позбавленими батьківського піклування, з метою забезпечення їх виховання, освіти, розвитку і захисту їх прав та інтересів [4, с. 19].

За даними Державного департаменту з усиновлення та захисту прав дитини, станом на 01.04.2011 р. в Україні під опікою та піклуванням перебувало 62 716 дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, це 64% від загальної кількості дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.

Особливості цієї традиційної сімейної форми опіки дітей-сиріт:

1. Опіка встановлюється над дитиною, яка не досягла 14 років, а піклування – над дитиною у віці від 14 до 18 років (ст. 243 СКУ).

2. Опікуном (піклувальником) може бути повнолітня дієздатна особа, яка не вживає спиртних напоїв, наркотичних засобів, не була позбавлена батьківських прав. Перевага надається родичам незалежно від їх місця проживання й особам, у сім’ї яких проживає дитина на момент, коли виникають підстави для встановлення над нею опіки або піклування. Зазначимо, що обов’язки з опіки (піклування) ним виконуються безоплатно.

3. Якщо дитина постійно перебуває в дитячому закладі (системи охорони здоров’я, освіти, праці та соціальної політики), то опікуном є директор цього закладу.

4. Дитина, над якою встановлено опіку (піклування), не втрачає соціального статусу “сироти”, за нею зберігаються державні пільги та гарантії для цієї соціально незахищеної категорії населення.

5. Дитина, над якою встановлено опіку (піклування), має право підтримувати особисті контакти з біологічними батьками й іншими родичами, якщо це не суперечить їх інтересам і не заборонено рішенням суду.

Зауважимо, досить поширеною практикою є встановлення бабуся/дідусем опіки над онукою/онуком, тому слід враховувати, з одного боку, їх вік, здоров’я, матеріальний стан, а з іншого – відтворення досвіду виховання власних дітей уже на онуках, який у більшості випадків виявився невдалим.

Поступово в українському суспільстві набувають розвитку інноваційні форми опіки. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про прийомну сім’ю” від 26.04.2002 р. № 565, **приймна сім’я** (далі – ПС) – сім’я або окрема особа, яка не перебуває у шлюбі, що добровільно за плату взяла на виховання та спільне проживання від одного до чотирьох дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Діти мають право проживати у прийомній сім’ї до 18 років, а у випадку продовження навчання – до 23 років або до закінчення відповідних навчальних закладів [6].

Відповідно до аналітично-інформаційної довідки про діяльність мережі центрів соціальних служб для сім’ї, дітей і молоді та закладів соціального обслуговування у 2011 р. в Україні функціонувало 3588 прийомних сімей, у них виховувалась 6275 прийомних дітей [1, с. 15].

Особливості цієї інноваційної сімейної форми опіки дітей-сиріт:

1. Прийомні діти зберігають соціальні статуси “дитини-сироти” та “дитини, позбавленої батьківського піклування”, що передбачають державні пільги цієї соціально незахищеної категорії населення.

2. Особи, які мають намір утворити прийомну сім’ю, обов’язково проходять тренінгові заняття для прийомних батьків, котрі спрямовані на підвищення їх педагогічної, психологічної, правової культури. Особливий акцент у роботі здійснюється на адаптації дитини-сироти до сімейного середовища, виробленні стратегії її особистісного розвитку, корекції психоемоційної й інтелектуальної сфер, попередження девіантної поведінки.

3. Проживання прийомних дітей здійснюється на власній житловій площі прийомних батьків за наявності відповідних санітарно-гігієнічних і побутових умов. Причому держава не надає жодних пільг щодо покращення житлових умов.

4. Державою здійснюється фінансове утримання прийомних дітей згідно з нормами утримання дітей-сиріт, за принципом “гроші ходять за дитиною”. Також одному з прийомних батьків виплачується грошове забезпечення.

5. Прийомні діти мають право підтримувати особисті контакти із біологічними батьками й іншими родичами, якщо це не суперечить їх інтересам і не заборонено рішенням суду. Проте форма такого спілкування визначається органом опіки за погодженням прийомних батьків та за участю соціального працівника, що здійснює соціальний супровід.

Іншою інноваційною формою опіки дітей-сиріт є дитячий будинок сімейного типу. Згідно із Постановою Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про дитячий будинок сімейного типу” від 26.04.2002 р. № 564, **дитячий будинок сімейного типу** (далі – ДБСТ) – окрема сім’я, що створюється за бажанням подружжя або окремої особи, яка не перебуває у шлюбі, котрі беруть на виховання та спільне проживання не менше ніж 5 дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування [5].

Відповідно до аналітично-інформаційної довідки про діяльність мережі центрів соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді та закладів соціального обслуговування у 2011 р. в Україні функціонувало 609 ДБСТ, у яких виховувалося 4165 дітей-вихованців [1, с. 15].

Особливості цієї сімейної форми опіки:

1. У ДБСТ у першу чергу влаштовуються діти, які перебувають між собою у родинних зв'язках. Він комплектується дітьми протягом 12 місяців із дня створення.

2. Батьки-вихователі отримують індивідуальний житловий будинок або багатокімнатну квартиру, а також необхідні меблі, побутову техніку та інші предмети тривалого вжитку.

3. Діти – вихованці ДБСТ мають пільги та гарантії, які встановлені для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, вони також зберігають право на раніше призначені аліменти, пенсію та інші види державної допомоги. Отримані кошти переходять у розпорядження батьків-вихователів і витрачаються на утримання вихованців.

4. Батьки-вихователі отримують грошове забезпечення у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, з якого здійснюється нарахування та сплата страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.

5. Соціальний супровід ДБСТ, який здійснюють центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (далі – ЦСССДМ), є постійним. Кандидати у батьки-вихователі обов'язково проходять курс підготовки до створення ДБСТ і його ефективного функціонування.

6. Діти-вихованці мають право підтримувати особисті контакти із біологічними батьками й іншими родичами, якщо це не суперечить їх інтересам і не заборонено рішенням суду. Проте форма такого спілкування визначається органом опіки, за погодженням батьків-вихователів, та за участю соціального працівника, що здійснює соціальний супровід.

Найменш поширеною інноваційною формою сімейною опіки дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, в Україні є СОС-дитяче містечко. Згідно із Постановою Кабінету Міністрів України “Про затвердження Типового положення про СОС-дитяче містечко” від 15.03.2006 р. № 310, **СОС-дитяче містечко** (далі – СОС-ДМ) – це спеціалізований виховний заклад для проживання, утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, до досягнення ними 18-річного віку, а у разі продовження навчання у загальноосвітніх, професійно-технічних, ВНЗ I–IV рівня акредитації – 23-річного віку [7].

Другого липня 2010 р. у м. Бровари (Київська обл.) відкрилось перше (поки єдине) СОС-дитяче село. Станом на 20.04.2012 р. воно складається з 18 будинків, де живуть 63 дитини з 11 СОС-сімей, віком від 1,5 до 18 років.

Особливості цієї сімейної форми опіки дітей-сиріт:

1. На території містечка розташовано 10–14 будинків, у кожному з яких проживає не більше ніж десять дітей разом із вихователем; будинки

для проживання дітей віком від 16 років; адміністративний будинок і будинки для проживання працівників містечка.

2. До містечка приймаються діти віком до 10 років (крім випадків влаштування братів і сестер старшого віку) за направленням органів опіки та піклування за домовленістю з комітетом з влаштування дітей, утвореним у містечку.

3. За дітьми, влаштованими до містечка, зберігаються пільги та державні гарантії згідно з державними соціальними стандартами, а також право на аліменти, пенсії, інші соціальні виплати, що перераховуються на їх особові рахунки, відкриті в установах банків. Зазначені кошти використовуються за спільним рішенням директора містечка й органу опіки та піклування виключно для задоволення потреб дітей (навчання, лікування, придбання житла тощо). Рішення приймається з урахуванням думки дітей, їх віку та рівня розвитку.

4. Навчання дітей, влаштованих до містечка, забезпечується на базі дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних, позашкільних та ВНЗ за місцем розташування містечка з урахуванням інтересів і здібностей дітей.

5. Діти мають право підтримувати особисті контакти з батьками та іншими родичами у разі, коли це не суперечить їх інтересам і не заборонено рішенням суду. Форму такого спілкування визначає орган опіки та піклування за погодженням з директором містечка.

6. Суб'єкти виховного процесу: основні вихователі “мама” та “тітка”) та допоміжні (педагоги, психологи, соціальні працівники). “Мама” – це професійна роль жінки, яку вона отримує після проходження теоретичної та практичної підготовки до створення СОС-сім’ї та виховання дітей-сиріт. “Тітка” – це професійна роль жінки, яку вона отримує після проходження теоретичної та практичної підготовки до виховання дітей у випадку заміни “мами” під час хвороби, відпустки тощо.

Для більшої наочності подамо вищеописані форми сімейної опіки дітей-сиріт у вигляді таблиці.

Таблиця

Схожість та відмінність сімейних форм опіки дітей-сиріт

Ознаки	Усиновлення/ удочеріння	Опіка (піклування)	ПС	ДБСТ	СОС-ДМ
Кіл-ть дітей у родині разом з прийомними	Будь-яка	Будь-яка	Не більше ніж 5	Не більше ніж 10	Не більше ніж 10 в одній сім’ї
Фінансове утримання дітей	Власні кошти	Власні кошти, пенсія з втрати годувальника, виплати з бюджету на утримання дитини	Виплати з бюджету, згідно з нормами утримання дітей-сиріт (2 прожиткових мінімуми для дітей відповідного віку)	Виплати з бюджету, згідно з нормами утримання дітей-сиріт (2 прожиткових мінімуми для дітей відповідного віку)	Виплати з бюджету, згідно з нормами утримання дітей-сиріт (2 прожиткових мінімуми для дітей відповідного віку)

Продовження табл.

Ознаки	Усиновлення/- удочеріння	Опіка (підклування)	ПС	ДБСТ	СОС-ДМ
Фінансове утримання батьків	Власні кошти	Власні кошти	Грошове забезпечення з бюджету	Грошове забезпечення з бюджету	Грошове забезпечення з бюджету
Житло	Власне житло	Власне житло	Власне житло	Службове приміщення, виплата комунальних послуг з місцевого бюджету	Службове приміщення
Оздоровлення дітей	За власні кошти	За сприяння відділів у справах сім'ї, молоді та спорту, за частковою оплатою або безкоштовно	За сприяння відділів у справах сім'ї, молоді та спорту безкоштовно	За сприяння відділів у справах сім'ї, молоді та спорту безкоштовно	За сприяння відділів у справах сім'ї, молоді та спорту безкоштовно
Права прийомних дітей на майно прийомних батьків	Як у рідних	Часткове, якщо опікуни є родичами дитини	Немає	Немає	Немає
Соціальний супровід	Немає	Не постійно. Здійснює ЦСССДМ	Постійно. Здійснює ЦСССДМ	Постійно. Здійснює ЦСССДМ	Постійно. Здійснює ЦСССДМ

Висновки:

1. На сучасному етапі розвитку українського суспільства існують такі форми сімейної опіки дітей-сиріт: усиновлення (удочеріння), опіка (підклування), прийомна сім'я, дитячий будинок сімейного типу, СОС-дитяче містечко.

2. Найкращою формою сімейної опіки дітей-сиріт є усиновлення (удочеріння). З боку дитини, це втрата соціального статусу "сироти" та входження до сім'ї на правах рідної дитини, а з боку держави – це припинення виплат, пільг і гарантій. Усі діти, що виховуються в різних формах сімейної опіки, можуть бути усиновленими.

3. В Україні найбільш поширеною формою сімейної опіки дітей-сиріт є опіка (підклування), а найменш – СОС-дитяче містечко. На відміну від традиційних форм опіки інноваційні передбачають повну державну підтримку, матеріальну допомогу та постійний соціальний супровід. Останнім часом саме інноваційні форми опіки дітей-сиріт набувають сталого розвитку.

Подальший науковий пошук зазначеної проблеми потребує вивчення зарубіжного досвіду сімейних форм опіки дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського підклування.

Список використаної літератури

1. Аналітично-інформаційна довідка про діяльність мережі центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та закладів соціального обслуговування у 2011 р. : підсумки проведення соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю у 2011 р. – Київ, 2012. – 28 с.
2. Буяшенко В. Соціальне піклування в структурі життєдіяльності суспільства : монографія / В. Буяшенко. – К. : Асканія, 2010. – 351 с.
3. Губанова О.В. Організаційно-правове регулювання усиновлення в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / О.В. Губанова. – К., 2011. – 17 с.
4. Комарова Н. Посібник для соціальних працівників щодо підготовки та соціального супроводу прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу : у 2-х кн. / Н. Комарова, І. Пеша. – К. : Держсоцслужба, 2006. – Кн. 1. – 118 с.
5. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про дитячий будинок сімейного типу” від 26.04.2002 р. № 564 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/564-2002-%D0%BF>.
6. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про прийомну сім'ю” від 26.04.2002 р. № 565 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/565-2002-%D0%BF>.
7. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Типового положення про СОС-дитяче містечко” від 15.03.2006 р. № 310 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/310-2006-п>.
8. Рудий Н.Я. Інститут опіки і піклування в Україні: історико-правове дослідження : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 / Н.Я. Рудий. – Л., 2011. – 22 с.
9. Сім'я і діти: результати спеціального соціально-демографічного дослідження // Український соціум. – 2008. – № 3. – С. 153–169.
10. Семейный кодекс Украины. – Харьков, 2004. – 111 с.
11. Черновалюк Ю. Реалізація права на сім'ю шляхом створення дитячих будинків сімейного типу : монографія / Ю. Черновалюк. – Запоріжжя : Просвіта, 2011. – 171 с.

Стаття надійшла до редакції 20.08.2012.

Хархан Г.Д. Семейные формы опеки детей-сирот: сравнительный анализ

В статье рассмотрены особенности семейных форм опеки детей-сирот на современном этапе развития украинского общества. К традиционным формам семейной опеки принадлежат усыновление (удочерение) и опека (попечительство). К инновационным формам семейной опеки принадлежат приемная семья, детский дом семейного типа, СОС-детский городок. Сравнительный анализ вышеупомянутых форм семейной опеки позволяет отметить, что наилучшей формой устройства ребенка-сироты является усыновление (удочерение), потому что ребенок лишается социального статуса “сироты” и становится равноправным членом семьи. Однако, наибольшее количество детей-сирот и детей, лишенных родительской опеки, находится под опекой и попечительством.

Ключевые слова: *дети-сироты, социальное сиротство, семейные формы опеки.*

Kharkhan G. Family forms of orphan's trusteeship: comparative analysis

In the article the features of family forms of orphan's trusteeship on the modern stage of development of Ukrainian society are considered. Adoption and caring are belong to the traditional forms of family trusteeship. Foster family, child's family type house, SOS-children's village are belong to the innovative forms of family trusteeship. The comparative analysis of the above-mentioned forms of family trusteeship allows to mark that the best form of placement of orphan is adoption, because a child is deprived of „orphan” social status and becomes an equal in rights with other family members. However the most children-orphans in Ukraine are on a caring trusteeship now.

Key words: orphans, social orphanhood, family forms of trusteeship.